

სქტომბერი

ოქტომბრული

№ 4
ს ა რ ი ლ ი
1938 წ.

სამბ. კ. ვ. (ვ) ც. კ.-ის გამ. „კომუნისტი“
რედაქ. მისამართი: თბილისი, ვრიზოვლელის ქ. № 34
ტელ. № 3-02-61

სამბ. ა. ლ. კ. კ. ცემას და სამბ. ბანსახოვის ერთობიური ორგანო

შეღწევი შინაარსი

	23
1. ბიორბი კახანიძე, —ია (ლექსი)	1
2. ლევ ტოლსტოი, —ნახტომი (მოთხრობა)	2
3. ბიორბი კახანიძე, —გაზაფხულდა (ლექსი)	3
4. ნიკო კვეციანი, —ია და ქიანჭველა (მოთხრობა)	4
5. იოსებ ბარბაქაძე, —წითელქუდა და ჩიტები (ლექსი)	6
6. მურმან მუხამანაძე, —პატარა პიანისტი (მოთხრობა)	6
7. ლილია მებრალიძე, —ვივის ჩიტო (ლექსი)	8
8. სანდრო შავეჩი, —ყაყაზო (ლექსი)	9
9. ამირან ბაბიქიანი, —პატარა მეჩონჯე (ლექსი)	9
10. მერი აღმაი, —უჩა (მოთხრობა)	9
11. სიმონ შვანიანი, —ბრძენი და მეფენი (მოთხრობა)	12
12. დავით შამთაყვა, —ლუტუ მეგრული (წერილი)	14
13. ალ. სულავა, —დავით გურამიშვილი (წერილი)	15

გაგვითა შემოკმედავა

- 14. რეზო თაბუკაშვილი, —სტალინი (ლექსი) ყლის მე-3 გვ.
- 15. გუგუნი სინდელაშვილი, —(გასართობი) ყლის მე-3 გვ.
- 16. ფრიაფონიანი, —(ფოტოსურათი) ყლის მე-4 გვ.

ყლის მხატვრობა ეკუთვნის მხატვარ — ნ. კოჭიაშვილს

ქურნალი ვაფორმებულა მხატვარ — ივ. ჯაფოშვილის მიერ

პ/მგ. რედაქტორი — ლ. ბიხინაძე

გადეცა წარმოებას 15/III-1938 წ.
ხელმოწერილია დასაბუქდალ 7/IV

ქალაქის ზომა 60×92
ფორმათა რაოდენობა 16 გვ. 91/4×14

გაზაფხულის მახარობლად
ამოსულა, გაფურჩქნა
რა ნაზია, რა მორცხვია,
მოუხიბლავს მკვირცხლი დილა.

მზე სხივს აბნევს წყნარ ფოთლებზე,
სიოც ბუჩქთან დაჰქრის, მღერის,
სადაც ია ზის და ტკებვა
ცის ლაქვარდის ლურჯი ფერით.

ეს ყვავილი, მინდვრის ქალი,
იცოცხლებდეს დიდხანს, ნეტავ,
რომ ახაროს მზე, ნიაფი
და მინდორი, ღვიძლი დედა.

ჩვენც გვაამოს, არ მოგვაკლოს
ღიმილი და კარგი სუნი
და ვმღეროდეთ: „დღეგრძელობდეს
ია, ბუჩქთან ამოსული!“

მაგრამ, აი, ჭრელი კაბით
საიდგანდაც გაჩნდა ღია,
გაუხარდა, დაჰკრა ტაში
და სიცილით დაწვდა იას,

მოწყვიტა და უთხრა: „კარგო,
ველს ამკობდე კმარა განა?“
და სიციცხლის მახარობლად
სახლისაკენ გააქანა.

33/2

ქრთმა გეგმა დედამიწას შემოუარა და შინ ბრუნდებოდა. წყნარი ამინდი იყო, ხალხი გეგმანზე გამოფენილიყო. ხალხის შუაგულში ცმუკავდა მაიმუნი და ყველას ართობდა. ეს მაიმუნი იგრიხებოდა, ხტოდა, სსსაცლოდ იმანჭებოდა, ხალხს გამოაჯავრებდა ხოლმე. ეტყობოდა, მან იცოდა, რომ ხალხს ართობდა, და ამიტომ კიდევ უფრო მეტად გაუვიდა თავს.

იმან ისკუბა, დახტა თორმეტი წლის ბიჭთან, გემის კაპიტნის შვილთან; მოხადა ქუდი და ცქვიტად აცოცდა ანძახე. ყველას გაეცინა, ბიჭი კი უქულოდ დარჩა და თვითონაც არ იცოდა რა ექნა, გაეცინა თუ ეტირა.

მაიმუნი დაჯდა ანძის პირველ კადონზე, მოიხადა ქუდი და დაუწყო კბილებითა და თათებით გლეჯა. ის თითქოს აღიზიანებდა ბიჭს, ათითებდა მასზე და ემანჭებოდა. ბიჭი დაემუქრა და დაუყვირა, მაგრამ მაიმუნი კიდევ უფრო მეტი გააფთრებით გლეჯდა ქუდს. მეზღვაურებმა უფრო ხმაძალდა დაიწყეს სიცოილი, ბიჭი კი წამოწითლდა, გაიხადა ქუთუკი და ანძასთან მიიჭრა მაიმუნის დასაქერად. იგი აპყვა ბაწარს და ერთ წუთში გაჩნდა პირველ კადონზე; მაგრამ მაიმუნი მასზე უფრო მეტი მოხერხებულობითა და სისწრაფით აცოცდა კიდევ უფრო მაღლა სწორედ იმ წუთას, როდესაც ბიჭს უნდოდა ხელი ეტაცა ქუდისათვის.

„ვერ წამიხვალ, ვერა“ — დაიყვირა ბიჭმა და აპყვა ზევით. მაიმუნმა კიდევ მიიტყუა იგი და მერე უფრო ზევით აცოცდა, მაგრამ ბიჭი გაცეცხლდა და არ ეშვებოდა მაიმუნს. ამრიგად მაიმუნი და ბიჭი სულ ზევით მოექცნენ ერთ წუთში. სულ ზევით რომ ავიდა, მაიმუნი ვაიჭიბა, უკან ხელით ჩააფრინდა თოკს და დაკიდა ქუდი უკანასკნელი კადონის კიდვე, თვითონ კი ანძის წვერზე აცოცდა და იქიდან იმანჭებოდა, კბილები დაეკრიჭა და უხაროდა. ანძიდან კადონის კიდემდის, სადაც ვკიდა ქუდი, ორი არშინი იქნე-

ლევ ზოლსკოი

ბოდა, ასე რომ ქუდის აღება შეუძლებელი იყო, თუ ბიჭი ხელს არ გაუშვებდა თოკსა და ანძას.

მაგრამ ბიჭი ძალიან გაქეზდა. მან ხელი უშვა ანძას და კადონზე შედგა. გემბანიდან ყველანი შესცქეროდნენ და იტიონოდნენ კაპიტნის შვილისა და მაიმუნის ოინებზე. მაგრამ როდესაც დაინახეს, რომ ბიჭმა ხელი უშვა თოკს, ხელები გაშალა კადონზე შედგა ტორტმანით, შიშისაგან ყველას სუნთქვა შეეკრა.

ბიჭს რომ ფეხი ასცდენოდა, გეგმანზე დაენარცხებოდა და მთლად ერთიან დაიმტვრეოდა. კიდევ რომ არ ასცდენოდა ფეხი, მისულიყო კადონის კიდემდის და და აელო ქუდი, მობრუნება და ანძამდის მისვლა გაუჭირდებოდა. ყველანი უხმოდ

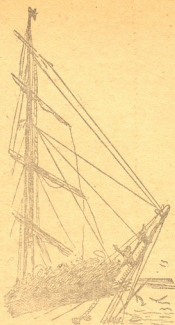
შესტეროდნენ და ელოდნენ რა მოხდებოდა.

უცებ ხალხში შიშისაგან ვილაკამ „ვაი“ დაიყვირა. ამ ყვირილზე ბავშვი გამოერყვა, ძირს ჩაიხედა და შეტორტმანდა.

ამ დროს გამოვიდა კაიუტიდან გემის კაპიტანი, ბიჭის მამა. მას თოფი მოჰქონდა, მეთოვლივებისათვის უნდოდა ესროლა. მან დაინახა შვილი ანძაზე, მაშინვე დაუმჩნა შვილს თოფი და დაუყვირა: „წყალში! ახლავე გადახტი წყალში! თოფს გესვრი! ერთი, ორი...“ და როგორც კი დაიყვირა მამამ „სამი“- ბიჭი თავდაყირა გადმოეშვა.

ზარბაზნის ყუმბარასავით გააღინა თხლეშა ბიჭმა ზღვაში, და ტალღამ ვერც კი მოასწრო მისი დაფარვა, რომ ოცი ყოჩაღი მებღვაური გადახტა გემიდან ზღვაში. ორმოცი წამის შემდეგ, — ეს წამები ყველას გრძელი ეჩვენა, — ამოტივტივდა ბიჭის სხეული. მას სტაცეს ხელი და გემზე აათრეს. რამდენიმე წუთის შემდეგ პირიდან და ცხერიდან წყალი წამოუვიდა და სუნთქვა დაიწყო.

ეს რომ კაპიტანმა დაინახა, უეცრად

ისე დაიყვირა, თითქოს რაღაცა ახრჩობდა, და თავის კაიუტაში გაიქცა, რომ არავის დაენახა, როგორ ტიროდა იგი.

თარგმანი შ. თაბუჯაშვილისა.

ბიოგრაფიული

განათლებლა

გაუთავდა ყავლი ზამთარს, რძელ შეერგო თოვლი მდგლოს; სხივთა ძაფით ჰქარგავს და რთავს მზე მშობლიურ საქართველოს.

უსულო და სულიერი გრძნობს ბუნების ძალთა-ძალას და ეცვლება სულ იერი მთას, მინდორ-ველს, ტყეს და ჭალას.

ყელღაბუა ფრინველები ნავარდობენ აღმაფრენით, და მათ ჭიკჭიკს ბავშვთა ხმები უერთდება სავეს ღხენით.

ყვავილებით შეიმოსა ბაღია, ბაღი, ეზო, სკვერი, განაფხულის ხმატკბილ მგოსანს თან ამოაქვს თაფლი მღერით.

მორაკრაკე ცის ტოროლატ ლურჯ ვეფრში დალივლივებს, ერთი შეხვით თითის ტოლას, როგორ არხვეს ჰანგთა მძივებს!

ვაშა, ვაშა პირველ ფრთოსნებს, ყვავილებს და ჭრელ პეპლებს, და ვაშა იმ ფრიადოსნებს, ბერია რომ ასახელეს!

იბრაჰიმ ქიანკვლა

არშან ტყიდან ჩამოტანილი მცენარის ძირებიდან ელისომ და შხის-

თვალამ იის ძირები აირჩიეს და მამას დაჰპირდნენ ამას ჩვენ მოვუვლითო.

მართლაც დარგეს და გაახარეს. ადრე გაზაფხულზევე ირგვლივ მოუსუფთავეს, სხვა რამ ბალახი ძირფესვიანად ამოიღეს: ჩვენს იას არ დაუჩრდილონ, შხის სხივი არ მოაკლონო.

ყოველ დღით ჩაირბენდნენ ბაღში და თავის იგბთან გაჩნდებოდნენ, გასინჯავდნენ რა ცვლილება მოხდაო. სუფთა რვეულეებში, რომლებსაც „ჩემი იგბი“ დაარქვეს, ყოველდღე სწვრდნენ: ამდაამ ღღეს პირველი კოკორი გამოჩნდაო, პირველი ფოთოლი ვაიშალაო...

ერთ მზიან დღილას კი ტაშიც შემოჰკრეს, თავის იის გარშემო ლეკურიც ჩამოუარეს და სახელდახელოდ გამოთქმულ ლექსს მღეროდნენ:

ჩვენი ია ვაშლილა
წუხელის და ამ დღილა,
და ჩვენ ბაღში ეს გულიც
სინაბულით ავსილა.

მართლაც, იის ყვავილის ნაზი ფურცლები მწვანე ნორჩ ფოთლებში ნახად იტკირებოდა. ამის შემდეგ იამ სწრაფად დაიწყო აყვავება, და რვეულეებში ბავშვებს უკვე აღნიშნული ჰქონდათ, რომ ნ ძირზე 60-მდის ყვავილი იყო ვაშლილი.

ერთ დღილას გაკვირვებულმა ელისომ და მზიამ შენიშნეს, რომ იის ბუჩქების შორიახლო, მოსუფთავებულ ადგილზე, ქიანკვლებს მიწა ამოეხერცათ და ზედ რაღაცას გამალებით დაფუსფუსებდნენ. ეს არ ესიაზოვნათ, შარშანაც ქიანკვლებმა

ერთი ამბავი დააწიეს: ატმის ხეზე აუარებელი მწვანე მწერი შემოახსეს, ესენი, თურმე, მათი ძროხები იყვნენ, რომლებსაც ტკბილ წვეს ატლიდნენ. ძლივს მოაცილეს ატამს ეს არამკითხვ სტუმრები. ახლაც შეფიქრებდნენ: ვაი თუ ჩვენს იას რამე ავნონო.

— დავშალოთ, მამა, ქიანკვლების ბუდე, თორემ ჩვენს იებს ვადაღრღნიან, ყველა მსხვილია, აგერ რა მკრელი ვაზპირები აქვთ, — მიუთითებდნენ მოფუსფუსე ქიანკვლებზე.

— არა ქიანკვლები იას არას ავნებენ. თქვენ ყოველდღე თვალყური ადევნეთ, ქიანკვლები თუ მივლენ იგბთან, რას იზამენ.

— შენ სულ ახალახალ საქმეს გვიჩენ ხოლმე, — უთხრეს მხიარულად მამას და, რასაკვირველია, დასთანხმდნენ. ახლა ისინი გულში იმის მომხრეც კი იყვნენ, რომ ქიანკვლები ბუდიდან ისე შორს არა ყოფილიყვნენ. აგერ თითქმის ხუთი ნაბიჯია.

„ნეტავ რა უნდა წაიღონ?“ — ფიქრობს თავისთვის ელისო. უნდა ჰკითხოს მამას, მაგრამ იცის, რომ მამა არ ეტყვის, სანამ თვითონვე არ მიხვდება. ვნახოთ რა იქნებაო, გადაწყვიტეს გოგონებმა და ქიანკვლის ბუდესთან მიიბრინეს, მაგრამ მათი ფუსფუსის მეტი ვერა შეამჩნიეს რა.

გავიდა ერთი კვირა, მაგრამ ვერაფერი ვერ შენიშნეს. ია თავისთვის იყო და ქიანკვლები თავისთვის, ზედაც არ ეკარებოდნენ. კინაღამ ეტვიც კი შეიტანეს მამის დაევალებაში.

მაგრამ ერთ დღილას ხედავენ, რომ რამდენიმე ქიანკვლა იის იმ ყვავილის ყუნწზე, რომლებმაც დაიყვავილეს, მოუსვენრად არბი-ჩამორბიან, თითქოს რაღაცას ეძებენ, მაგრამ წალებით კი არა მიაკვთ რა. დიდხანს უტკირეს, მაგრამ ვერა შეამჩნიეს რა.

მეოთხე თუ მეხუთე დღეს ორი-სამი ქიანქველის ნაცვლად უკვე მთელი ჯარი იყო დაყვავილებულ ყუნწებზე, ერთმანეთს ეჯობებოდნენ, ზევით მიცოცავდნენ. ახლალა შენიშნეს, რომ იის ძირებზე რამდენიმე კოლოფი გადაშლილიყო და წვილით თესლები მარგალიტებივით იყო ჩაკიქვილი.

აი ერთმა ქიანქველამ მიაღწია კოლოფამდის, დაუყირავდა, ჩასქიდა თავისი გაზები ერთ თესლს და ფაცხაფუცხით ჩამოვიდა ძირს, მირბის, მირბის ძირისაკენ. მას მისდევს მეორე, მესამე, მათაც მიაქვთ თითო თესლი. ელისო და მზისთვალა მისდევენ ამ ქიანქველას. „აი თქვე ქურდბაცაცებო, თქვენა“ — დასძახიან ზვიდან, ქიანქველა კი, თითქოს ეშინიანო, მიეჩქარება, მაგრამ ამ დროს დაუვარდა თესლი და ზედ გადახტა, მაგრამ სწრაფად შემობრუნდა, ეცა თესლს, ჩასქიდა გაზები, მოაგლიჯა კუჭი და გაიქცა.

ისევ იის ბუჩქებთან მიიბრინეს; ქიანქველამ ძველებურად დაფუსფუსებდნენ და მიჰქონდათ იის თესლები, გაცხარებულნი ეზიდებოდნენ. ახლალა შეამჩნიეს, რომ იის ძირებსა და თავის ბუდეს შორის ქიანქველებს წვრილი ბილიკი გაეკეთებინათ და ამ ბილიკს არ სცილდებოდნენ იის ქურდები.

მამასთან აირბინეს და გაუზიარეს ნახული: ახლა კი მივხვდით, რაშიც არის საქმე, ქიანქველა იის თესლსა ჭამსო, და ჩვენეს გზაში აკრეფილი თესლიც.

— მოდი, მაგის შესახებ საბოლოოდ შემდეგ მოვილაპარაკოთ, ეგ თესლებიც შეინახეთ.

— ეჰ, ერთი წელიწადი სად ვიცადოთ! მაგრამ უნდა იცადონ. ასე იცის მათმა „ჯიუტმა“ მამამ.

სანამ იებმა არ დაიყვავილეს, სანამდის ყველა თესლი არ გადმოიბნა და ქიანქველებმა არ წაიღ-წამოიღეს, ელისომ და მზისთვალამ თავისი დაკვირვებანი არ შეწყვიტეს.

შემდეგ აუკავდა მარწყვი, დამწიფდა

კიდევ, შეწითლდა ბალი და ალუბალო, მოვიდა ზაფხული, ნაყოფით დატვირთული შემოდგომა და ჩვენი უთოვლო ზამთარს უკვე მიაქვს, და გადიშალა მზისთვალასა და ელისოს რვეულები.

იის ძირებს ფოთოლი უფრო მეტად გამოუტანია; ყვავილიც ბევრი აქვს, მაგრამ დახე საკვირველებას! ერთ დღეს, როდესაც იების ირგვლივ მარგლიდნენ, ერთი ბალახისკენ გაწვდილი ხელი მზისთვალას შეუწერდა, გაკვირვებული და აცქერდა.

— ელისო, ეს ხომ იაა...

— ჰოო... ია... გააგრძელა — ელისომ, რომელსაც არა ნაკლებ უკვირდა.

ჩამოკლებმა მოიარეს იის ძირების არემარე. ყველგან ამოსულიყო თითო-ოროლა, მაგრამ ყველაზე მეტად ერთ ადგილას იყო, თითქოს არიფანა გაუშლიათო, ისე იყვნენ შეჯგუფებულნი. ელისო წამოხტა და გაიხედა იქითკენ, სადაც იის ძირები იყო დარგული.

— შზიავ, აქ ხომ ქიანქველების ბუდე იყო?

— ახლა კი ვიცი, ვიცი... ქიანქველებმა გადიტანეს, ის ამოვიდა!

— და განა ისინი არა ჭამენ მის თესლს?

— შეეკითხა მზისთვალა.

— დაიცა, დაიცა! — წამოიძახა ელისომ და გაქანდა სახლისაკენ, თავისი პატარა შუშა ჩამოიტანა, რომელშიც მოგროვილი ჭქონდა ქიანქველების გზაზე აკრეფილი თესლი, ხელისგულზე წამოიყარა და დააკვირდა, ჩააცქერდა...

— შზიავ, შზიავ, გავიგე, ქიანქველა მთელ თესლს კი არ ჭამს, კუჭთან რომ ბუსუსი აქვს, იმასა ჭამს...

— აი ეგ კი მართალია! — გაიგონეს მამის ხმა, რომელიც თავზე წამოსდგომოდა და ესმარდა მზისთვალასა და ელისოს კამათი.

— ხომ მივხვდით, მივხვდით, მამიკო! წამოიძახეს სიხარულით და წელზე მოჰხვიეს ხელები.

წითლქუდა ჩიტები

წითალქუდა

რა კარგია ეს ტყე, ეს ხე,
თითქოს ვიყო ეხლა შინა!

ჩიტები

ვარდს ღიმილი დაესესხე,
წინ სურნელი დაგიფინა.

წითალქუდა

ზარბანდას სიხარულით
ლაუხრია თავი დაბლა.

ჩიტები

გალუშლია ასკილს გული
და ის შენზე ფიქრობს, ალბათ.

წითალქუდა

ახ, ამათ რომ ჰქონდეთ ენა,
ახ, ამათ რომ ჰქონდეთ სურვილი!

ჩიტები

იტყოდნენ, რომ ჩვენს მოღვინას
არ ექნება დასასრული.

მზამან მუჰამადამ

პატარა პიანისტი

მდილით ადრე გაახილა
თვალები პატარა ელვარ
დავლიანიძემ გარშემო
მიმოიხედა, ოთახში
არავინ იყო. არც რაიმე
ხმაურობა ისმოდა. სი-

ჩუმე დაუფლებოდა იქაურობას.

უცბე ბავშვი შეკრთა, თითქოს შე-
ეშინდა, რომ მარტო იყო, მაგრამ აი
პირდაპირ პიანინო დაინახა; იგი ხომ
გულში იყიდა დედამ, საღამოს კიდეც და-
უკრა. ელვარი მოიხიბლა მუსიკით და
დაძინებამდის სულ იმაზე ფიქრობდა, რომ
როგორმე თვითონაც აეთამაშებინა კლა-
ვიშები. ნაფხმშვეს კიდეც სცადა განზრ-
ხვის შესრულება, მაგრამ დედა გაუწყრა:

— შენ ჯერ ოთხი წლისა ხარ, გა-
იზრდები და მოესწრებიო.

ახლა კი, ამ წუთს, იქ არავინ ჩანდა...

მაწია ბიჭი უწვეულთა სიხარულითა მო-
იცვა. ჰკვირებლად წამოხტა ლოგინი-

დან, მოკრძალებით მივიდა პიანინოსთან.
მან ფრთხილად მიახოხა სკამი და შე-
ფორთხდა.

შერში მუსიკის საამური ხმები გა-
იბნა. ეს ხმები მეორე ოთახშიც შეიქრა,
სადაც ელვარის დედა და სტუმრები ბა-
ასლობდნენ.

— ვინ უნდა იყოს — ერთხმად წამო-
იძახეს ვანცოფრებულემა და მეორე
ოთახისაკენ გაეშურნენ.

— ელვარი!

— ელვარი!

— ელვარი! — უფრო მეტი გაკვირვე-
ბით შესძახეს, რა დაინახეს პიანინოსთან
პატარა ბიჭი.

ელვარი არც შემკრთალა, დინჯად გა-
ნაგრძობდა დაკვრას. მაყურებლები კი
გარშემოიღვინდნენ და მომჯადოებელი მუსი-
კით მოხიბლულნი შესცქეროდნენ ბიჭს.

— ეს ბავშვი, — თქვა ერთმა სტუმარ-
თაგანმა, — უთუოდ დიდად ნიჭიერი
იქნება. შოდით, გაასინჯეთ მუსიკოსს...

შემდეგ დედას ბევრჯერ გაახსენდა
სტუმრის შენიშვნა. შეილს აკვირდებო-

და და რწმუნდებოდა, რომ იგი მართლაც მეტად ნიჭიერი იყო: შესანიშნავად უკრავდა პიანინოს, თვითონვე სწავლობდა წერა-კითხვას.

ეს ასე ხდებოდა: როცა მამა კითხულობდა გაზეთს, ედგარი მას წამდელუწუმ ეუბნებოდა:

— ეს რა გაზეთია, მამა?

— „კომუნისტი“

— ეს?

„ზარია ვოსტოკა“.

და ბავშვი დიდხანს დააცქერდებოდა გაზეთის სათაურს. ეს პირველი ასო, ფიქრობდა იგი, — ალბათ, „კ“ იქნება, მეორე კიდევ „ო“... შემდეგ ტექსტშიაც ეძებდა ამ ასოებს. ვთქვათ, იქ ეწერა სიტყვა „კობო“ მათგან მხოლოდ „ბ“ იყო უცნობი. რა სიტყვა უნდა გამოსულიყო? ისევ ფიქრობდა ედგარი.

— კიბე? არა. კირი? არა. — კიდევ? არა.

კობო... აი, უთუოდ კინო...

და უცნობიც ცნობილი ხდებოდა.

ამრიგად ედგარმა სულ მალე შეისწავლა კითხვა ქართულად და რუსულად. ბოლოს წერაც დაიწყო. წერდა და წერდა ჯერ ბატიფეზურად, შემდეგ უკეთესად და უკეთესად: ერთი წლის წინ მან წერილიც მისწერა ბებიას სოფელში. ბებია ბავშვივით გაახარა შვილიშვილის წერილმა, სულ გულში იკრავდა ძვირფას ქაღალდს...

მკვები წლის ედგარი დედამ მუსიკის მასწავლებელთან წაიყვანა.

პირველი გამოცდისთანავე მასწავლებელმა თქვა, ბავშვი უდაოდ ძალიან ნიჭიერი არისო.

დედა და მასწავლებელი შეთანხმდნენ ედგარი დაიწყებდა მუსიკის სწავლას.

— შენ რას იტყვი, ვინდა თუ არა? ჰკითხეს ბავშვს.

პატარა პიანისტმა თავი ჩაღუნა, გაწითლდა, შერცხვა, ჯერ არაფერი თქვა, შემდეგ ნიადავით წასწურჩულა:

— მინდა.

მეორე დღეს რვეულით ხელში გამოცხადდა მასწავლებელთან. ამ გაკვეთილზე პირდაპირ გააოცა იგი. მასწავლებელს თითქოს არც კი სჯეროდა თავისი ყურებისა, როცა პატარა პიანისტის მუსიკას ისმენდა, მასში რაღაც ახალი, გამოუცნობი ძალა დაინახა.

ამიტომ, გაკვეთილის დამთავრებისთანავე, ნიშნების რვეულში ხუთი პლუსით აღნიშნა.

აღტაცებული ბავშვი თავქუდმოგლეჯილი გაიქცა შინისაკენ.

— ხუთის მიმატება, ხუთის მიმატება! ახარა დედას, ახარა ყველას.

დედამ სიყვარულით ჩაიკრა გულში თავისი პირშეო და აღერსით უთხრა:

— შვილო, კვლავაც ასეთი ნიშნები უნდა მიიღო.

— მივიღებ, დედილო, მივიღებ.

ედგარი მართლაც ყოველთვის ამართლებდა დაპირებას. მაგრამ ერთხელ რატომღაც სირცხვილი ჰამა. დილით ბევრი ითამაშა, ისტუნა, იცელქა, რამდენიმეჯერ შემოიარა ჯოხის ცხენით მთე-

პატარა მუსიკოსები, რომლებიც სწავლობენ სახ. კონსერვატორიისთან არსებულ ნიჭიერ ბავშვთა ჯგუფში და დაჯილდოებული არიან. მარცხნიდან მარჯვნივ: 1. ივეტა გრიგორიანი, 7 წ., 2. ლეო ვლასენკო, 9 წ., 3. ვივი ციციშვილი, 10 წ., 4. ითარა ბუაჩიძე, 12 წ., 5. გარიკ ახმედოვი, 7 წ., 6. კოლია ეოვინი, 10 წ. და 7. ედგარ დავლიანიძე, 7 წ.

ლი ეზო და დაღლილ-დაქანცული წავიდა მასწავლებელთან.

იქ უგულოდ, ზანტად დაუკრა პიანინო.

ეს ეწყინა მასწავლებელს, მოწაფეს მინუსით დაუწერა ხუთი.

ამჯერად პატარა პიანისტი გაგული-სებული დაბრუნდა შინ, ლოგინში ჩაწვა. ძილი უნდოდა, მაგრამ არ დაეძინა: მინუსი არ ასვენებდა...

ლოგინიდან წამოადგა, აიღო ნიშნების რვეული, გადაშალა ფურცლები და თითოთ მინუსის წაშლა სცადა. არაფერი გამოუვიდა, ფურცელი გაუტუქიანდა, მინუსი ისევ დარჩა.

ამ ამბავსაც მალე შეურიგდა, მეორე, მესამე, მეოთხე დღეს და შემდეგაც ხომ სულ ხუთები მიიღო პლუსებით...

ეს იყო 1938 წლის ათ მარტს.

დილით, ათ საათზე, მიიყვანეს ედგარი თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიაში. უთხრეს: აქ ნიკიერ მუსიკოს ბავშვთა კონკურსი ჩატარდება.

ბევრი გოგონა და ბიჭი იყო შეკრები-

ლი დარბაზსა თუ დერეფანში. ისინი გამოცდებზე მოსულნიყვნენ. თუ გამოამყვანებდნენ უნარს, მაშინ ნიკიერ ბავშვთა ჯგუფში ჩარიცხავდნენ.

პატარა ბავშვები ღელავდნენ. ღელავდა ედგარიც. აფიქრებდა ერთი რამ, მთავარი: შესაძლოა გამოცდა ვერ ჩააბაროს! მაშინ? მაშინ...

და აი, როცა დაიძახეს დავლიანიძეო, ედგარი შეკრთა, წუთით გაფითრდა, თავდახრილი მივიდა პიანინოსთან, პაწია თითები შეახო კლავიშებს და... ისევ მუსიკის საამური ხმა!

- ხუთი, ხუთი! - დაიძახეს კომისიის წევრებმა, როცა დარბაზში მომხიბვლელი ხმა მიწყდა.

ჰყვით სიხარული არასოდეს არ უგრძენია პატარა პიანისტს. იგი მიიღეს ნიკიერ ბავშვთა ჯგუფში.

დერეფანში გამოვიდა. იქ ნახა თავისი ტოლები, ივეტა გრიგორიანი, ოთარ ბუაჩიძე, ვარი ახმედოვი, ლევ ვლასენკო... ისინი ერთად ისწავლიან ნიკიერ ბავშვთა ჯგუფში, გიზრდებიან და გამოვლენ შესანიშნავი მუსიკოსები, შეიძლება ისეთებიც, როგორებიც იყვნენ დიდი ბეთხოვენი, მოცარტი, ვაგნერი, ჩაიკოვსკი...

ლილია მგზავლიძე

ბ ი ზ ი ს რ ი ზ ი

რა კარგია გივის ჩიტი, უცქერი და ვერ მიხვდები: ასე გაჩნდა, თუ მხატვრის ხელს დაუხატავს მისი ფრთები? ყველას მოსწონს გივის სახლში ეს კოპწია, ეს პატარა, და ზამთარი გივის ჩიტმა სულ ალერსში გაატარა. დადნა თოვლი, და ბუჩქებში გაიშალა ლურჯი ია, ახუტუქდა ბაღები და გაიკვირტა ვაშლი, ბია. ნახამთრ ველებს ჩიტუნების დაუქროლა მთელმა გროვამ, და ქვეყანას მზემ სსივები ოქროს მძივად დაათოვა. დილით გივიმ მის ჩიტუნას

საკენკი რომ დაუყარა, ჩიტუნამ არც ერთ მარცვალს ნისკარტი არ დააკარა. მოფუყული, მინდრებისკენ გაპყურებდა ხეთა გუნდებს, სადაც მისი მეგობრები იკეთებდნენ ახალ ბუდეს. შეებრალა გივის ჩიტი და მოხვია ფრთხილად ხელი, სთქვა: „ჩემსავით გიყვარს, ალბათ, შენც სამშობლოს მთა და ველი, შენც ჩემსავით გიძგერს, ალბათ, ამ ბუმბულქვეშ ნორჩი გული, ჰა, გაფრინდი, გაიხარე ამ ბედნიერ გაზაფხულით!“

ყაყაჩი

საბავშვო ჟურნალი
საბავშვო

რა ლამაზად მოურთიათ
ყაყაჩოებს მწვანე ველი...
იყვავილონ, იკეკლუტონ,
არ შევახოთ, ბიჭო, ხელი...

რა კარგია ამ სიწითლით
ანთებული მიწის გული...
თვალი რასაც კი მისწვდება,
მინდორია მოქარგული...

მინდორია მოქარგული,
მობიზინე წითელ ქოჩრით,
თანაც თითქოს ხავერდია
ჯეჯილები ყანა ნორჩი.

ილაქლავთ, ყვავილებო,
ელვარება გქონდეთ მუდამ,
ჩვენც მოგვეკითხეთ სიხარული,
ანდა სწავლა როგორ უნდა.

რარიგ ბრწყინავს შენი სახე,
ჩემო კარგო, ჩემო მერი,
როცა თითებს ძაღს შეახებ
და ბელაღზე ლექსებს მღერი.

მღერი, მღერი და თვალებიც
სხივებივით გაიღებენ,
მე ყურს გიგდებთ, თან ფოთლებიც
თითქოს აღარ შრიალებენ.

სიხარულით მოგაყარეთ
იები და მიმოზები,
შენ თავს გვიკრავ და თან ფერად
ყვავილებით იმოსები.

ჩემო კარგო, ამ სიმღერით
მემატება ჯანი, ღონე.
ჩემო მერი, ეს სიმღერა
ბევრჯერ, ბევრჯერ გამაგონე.

ბავშვი

ბინალმდევ უჩას სურვილისა, მამა
ურმით დავიხვდა პატარა ქალაქში.
უჩამ ერთი კი უსაყველურა ბაბუას: ცხე-
ნი რად არ მომიყვანეო, მაგრამ ხარები
მოეწონა და აღარ გაბრაზებულა.

ურმის კოფოზე უჩას დასაჯდომი გა-
უკეთეთ, ბარგიც ზედ დევაწყეთ, ხელში
შოლტი მივეცი და გავუდექით გზას
ჩვენი სოფლისაკენ.

— აში, ხარო, შე ხარმაცო, ჩქარა
წადი, გაბქეცი! — დასწყვიის უჩა და ლაზა-
თიანად უტყულაშუნებს შოლტს ხარებს,
რომლებიც უამისოდაც საკმაო სიჩქარით
მიაქროლებდნენ ურემს.

ქალაქიდან ჩვენს სოფლამდე ათი კი-
ლომეტრია, გზის ორივე მხარეს მოსა-
ხლეები ცხოვრობენ; დაინახავს თუ არა
უჩა ეზოსა და სახლს, შემეკითხება:

— ეს ვისი სახლია?

— არ ვიცი.

— ეს ბოსტანი?

— არ ვიცი.

— შეხედე, ეზოში რა კრელი ხოა! მგერ პატარა ბეკეკა! უფ, რა მსუქანი ღორი! ესენი ვისია, მამიდა?

— ბიჭო, არ ვიცი, ესენი ჩვენი მეზობლები და ნაცნობები არ არიან.

მდინარე ცივის ნაპირებზე მწვანედ ბიბინებს სიმინდის ყანა, ნიაფი ალელვებს სიმინდის გრძელ ფოთლებს. უჩას ეს ძალიან მოსწონს და თვალს არ აშორებს. ყანებს გაესკდით. აი, ტრიალი მინდორი, ყვავილებით მკერდმოქარგული, აქრელებული. მივადექით მდინარე ცივის გვირგვინს. გვირგვინი ხილზე გავსულიყავით; მაგრამ უჩა აქმუტუნდა, გინდათ თუ არა მდინარეში ურმით გამოიყვანეთ, ხარები უნდა გავაყურო წყალშიო. რაკი გვალვის გამო წყალი დიდი არ იყო, დავეთანხმეთ. დავრჩით მე და უჩა ურემზე.

გავედით გაღმა. ზღაზენით აჰყვენ ხარები „ციცუვრის“ აღმართს, და დაღამებისას მივედით შინ.

ბიცოლა მაია მოგვეგება. უჩამ გაიცნო და გადაკრცნა მაიას შვილიშვილები, ნ წლის კაკო და მ წლის ცინაური. მალე სუფრა გაგვიშალეს: შემწვარი ვარდები ტყემლის წვნით, ღომი და სულუგუნი, ყველით გატენილი ცხელცხელი ხაჭაპურები, ღვინო და ნაირნაირი ხილი გულუხვად მოიტანა ბიცოლა მაიამ სუფრაზე. ჩვენც დავსხედით და ისე მადიანად ვილუქმებოდით, როგორც მგზავრებს შეფერებოდა.

* *

ღილით, როცა მზის სხივებმა თვალეებში მიანათეს, უჩას გამოეღვიძა, ოთახი ყურადღებით შეათვალიერა და გაკვირვებით მკითხა:

— მამიდა, ეს ქალაღდის სახლია?!

ჩვენს სახლს შალღერი აქვს გარკული და ამიტომ ჰგონია უჩას ის ქალაღდის სახლი.

— დიახ, ქალაღდისაა!

— მე რომ გული მომივიღოს და ღალღდის სახლი გავხიო, შენ საღ დაწვები, მამიდა?

— იქ, საღაც შენ დაიძინებ!

— მატყუებ, ხომ?

— არა!

აღღა, ჩაიცღა, აიღვანზე გავიღა, ეზოში ცხენი დაინახა და ჩემთან მოიღრბინა:

— მამიღა, ცხენზე შემაჯინე!

— ცხენი სპირიღონისაა, პატრონის მეტი ვერაღვინ გეეკარება ახლოს, ფეთინია, მემინია, ახლოსაც ვერ მივალ!

— ცხენზე რომ არ შემაჯინე, მე შენ გემღური, იღოდე! — მისყვეღური უჩამ და გაიქცა კაკოსა და ცინაურთან სათამაშოდ.

საბუღარში კრუხი ზის. ისინი მიცუნცულღდენ, უჩა მიღებარა კრუხს, შიგ კისერში წაავლო ხელი და მიწის დაანარცხა, მერე საბუღრიღან წიწილები ამოიყვანა. ამასობაში კრუხიცღონს მოვიღა და იერიში მიიღტანა თავღამსხმელზე: ეცა უჩას, ხელები დაუკორღტნა. ემწარა უჩას, ხელი უშღა წიწილებს. წიწილები წიღიან. კრუხი კრიახობს, ცინაური შეშინებული უღახის ბებიას. ამ უღტნაურ ხმაურობაზე მივიღა ბიცოლა მაია.

— ძღივის გაღარჩინიღხართ! რას ერჩით კრუხს, თვალღები რომ ამოგიკორღტნოთ, არ გემინიათ? უჩა, მეორეეჯერ ახლოსაც არ გეეკაროთ, თქვე ცელღებო!

— მოიცაღდოს, მიღებარები შენს კრუხს თავს და წაღაწყვეტ! — დაემუქრა უჩა.

— ქლიაღვი და აღტამი არ გინღა, უჩა? წავიღდეთ ბაღში!

— მინღა, ჩქარა წამიყვანე!

ცელღები გაღაცოღდენ ღობღზე; ფეხებში ეხღართებათ ნესვისა და კვახის ფოთლები.

ბოსტანში დაკრიფეს ზაღურანის ყვითელი ყვავილები, სულ პაწაწინა კიტრებიც.

ისვე დაინახა ბიცოლა მაიამ და თავისებურად შეუღტია ამ ახირებულ „სღუმრებს“.

— არა, მემღებარეღვით რომ ღარბიხართ ამ ბაღ-ბოსტანში, დაბარვაზე მემღმა-

რებრლით, დათესვაზე თუ დარგვაზე? ასეთი მსუნაგობა გავგონილა! ჩქარა გამოდით აქეთ, ფეხი აღარ დაადგათ აქ, თორემ მე ვიცი!

სულ მალე დაავიწყდით ბიკოლა მაიას მუქარა მეგობრებს, დარბიან ეზოში, ბურთს თამაშობენ, ჯონის რაშებს დააქენებენ, ოფლში იწუწებთან.

დაამდა. ეკის შთის მწვერვალს საესე მთვარემ ვადმონათა. ცაზე ვარსკვლავები ციმციმებენ. მთელი დღის განმავლობაში თამაშით დაქანცული უჩა აივანზე ხალიჩაზე გავგორდა, სამი ტარო მოხარშული სომინდი შექამა და მეოთხესაც მადიანად ჩაასო კბილი, თან მთვარეს თვალს არ აშორებს.

— მაშიდა, შენ იცი ვარსკვლავები რა არის?!

— არა, შენ თუ იცი, მითხარი.

— დიდი ხარ...

როგორ არ იცი? ვარსკვლავები მთვარის მონატხნია, მთვარის! ცოტახანს კიდევ იტიკტიკა და მალე ხვრინვა ამოუშვა.

* *

მეორე დღეს უჩა აღრე წამოდგა... ჩვენი ეზოს უკან პატარა, ქოჩორა ტყვა, სადაც გაუქმებული ძველი სალორეა. უჩამ სალორე აათვალ-ჩაათვალღიერა და შერე კაკოს მიუბრუნდა:

— გინდა, ქაჯეთის ციხის ალება ვითამაშოთ!

კაკო ვერაფერს მიუხვდა მეგობარს. მაშინ უჩამ უამბო „ვეფხისტყაოსნის“ შინაარსის ისე, როგორც თვითონ იცოდა! კაკოს ძალიან მოეწონა ნაამბობი. დაეთანხმა ეთამაშათ. აქვე არიან ცინაური და ჯუმბერიც. გაინაწილეს როლები: ცინაური ნესტანდარეჯანია, უჩა — ტარიელი, ჯუმბერი — ავთანდილი, კაკო — ფრიდონი, — როგორც უფროსი, სალორე კი — ქაჯეთის მიუვალი ციხე.

— ცინა, ისე თუ შეხვალ სალორეში, რომ კარს თავს არ მიართყამ, კამფეტს მოგცემთ!

— ცინა, აბა სკუბით თუ შეხტები

სალორეში, ფეხებს ერთმანეთს არ მოაცილებ ისე, კიდევ მეტ კამფეტს მოგცემთ! აინტერესებენ ბიკები ცინაურს, მაგრამ გოგონა ცივ უარზეა, გრძნობს, რომ რაღაცას უპირებენ.

რაკი თხოვნით ვერას გახდნენ, სტაცეს ხელი, თვალის დახამხამებაში ძალით შეგადეს სალორეში და მაგრად დაუკეტეს კარი, თვითონ კი შესხდნენ ჯონის ბედურებზე, წყნელის მათრახები ხომ ბლომად აქეთ, ჯარიც ჰყავთ, გაინაწილეს და სამივენი სამი მხრიდან იერიშით მიიწვევენ ციხეზე.

მაგრამ... აი ქაჯები, გაიმართა ბრძოლა სასტიკი, შეუპოვარი... გამალეებით იქნევენ „ხმლებს“, დაწალუწი გააქცეს ფეხქვეშ ხმელ ფიხებს.

ცინაურს შიშით თავხარი დაეცა, სალორეში ხომ ბნელა. კივის ნესტანდარეჯანი, მაგრამ... გამირებს ჯერ ბრძოლა არ გაუთავებიათ. ღრიალებს ნესტანდარეჯანი, მაგრამ მებრძოლებიც მარჯვედ არიან. კიდევ ხმლის ერთი შემოქნევა, კიდევ ერთი შებრძოლება უხილავ ქაჯებთან, და ტარიელმა „შელეწა“ ქაჯეთის ციხის კარები.

ნესტანს ცრემლები ღაპალუბით ჩამოსდის სახეზე, შიშისაგან ნიკაბი უკანკალებს, ფერი წასვლია.

— რაღა ვატირებს, ხომ გავათვისუფლეთ? ბიკოლა მაიას არ უთხრა, რომ ქაჯეთის ციხრბანა ვითამაშეთ, თორემ დანაპირებ კამფეტს არ მოგცემთ, ამის მეტად აღარ ვათამაშებთ, — აშოშმინებენ ბიკები გოგონას, მაგრამ ცინაურს მათი არაფერი ესმის, ბეზიასთან მობრძის.

სე ატარებდა უჩა სოფელში დროს. ბევრი მეგობარი გაიჩინა, ბევრს ასწავლა ლექსები ძია სტალინზე. ჯამის მადა კარგი ჰქონდა. ვასუქდა და შემოდგომაზე თბილისს დაუბრუნდა.

ამასწინათ უჩა მესტუმრა. დაწვრილებით მიამზო, რას აკეთებს საბავშვო ბაღში, როგორ საქმელებს აქმევენ, როგორ შეხვდნენ ახალ წელს, და ბოლოს მითხრა: — თუ შენ ჩრდილოეთ პოლუსის ამბავს მიამზობ მე ახალი ლექსი ვიცი და გეტყვი!

- ახლა არ მკალთა, მერმე გიამზობ.
- აბა ავტომობილი მიყიდე!
- გიყიდი, როცა ფული შექნება!
- არ მომატყუო, იცოდე, და ვიტყვი:

„დიდ დარბაზის გულში დავდგამ“
შევფუთუნე და მოვრთე ხელად
მარად მწვანე ერთი ნაძვერე
ტანმორჩილი, ჩემოდენა
დგას დარბაზში ტანყრილი
და ყველაფერს სხივით მოსავს,
არ შეძინა წუხელ ლამით,
არ ეძინა ჩემს ფისოსაც.
დგას ნაძვის ხე, და ჩემს გულში
სიხარულის მადანია...
ნაძვის ხეზე ლექსი რომ ვთქვი,
მე ვარ უჩა ადამია.

— ყოჩაღ, უჩა ყოჩაღ! ვინ გასწავლა ეს ლექსი?
— ეს ლექსი მამაჩემმა დამიწერა და მე ვისწავლე. შენ როდის მიყიდი, მამიდა, ავტომობილს?
— მაღე, სულ მაღე!

სიმონ ქაჩიანი

ბრძენი ჭ ჭეენი

ველ დროში საბერძნეთში ცხოვრობდა მეტად ბრძენი ადამიანი. მან იმოგზაურა მცირე აზიის ქვეყნებში და სხვათა შორის ეწვია ლიდიის მეფეს კრებს, სიმდიდრით ფრიად განთქმულს.

კრებსმა პატივით მიიღო ბრძენი სოლონი, აჩვენა თავისი უამრავი სიმდიდრე, ოქრო, ვერცხლი, თვალმარგალიტი და სხვა განძეული; შემდეგ მიიწვია სუფრაზე და ამაყად შეეკითხა:

— სოლონ, დიდო ბრძენო, ბევრი ქვეყანა დაგივლია; ბევრი რამ გინახავს,

ამიტომ მაუწყე, ვინ გეგულემა ყველაზე უფრო ბედნიერი?

— ყველაზე ბედნიერი, მეფეო, იყო საბერძნეთის პაწაწა კუთხის მცხოვრები, კუტი დედაბერი. მისმა ვაჟებმა დასვეს იგი საცაქზე, შეისვეს მხარზე და წაიყვანეს ოლიმპიადაზე. ამ დედაბრის ვაჟებმა იქ დიდად ისახელეს თავი სხვადასხვა შეჯიბრებაში. მოხუც დედას ამცნეს ეს ამბავი. უსახლგრო სიხარულმა აიტაცა იგი. ბედნიერ დედას იქვე ტაძართან მიეძინა და ძილში განუტყუვა სული. აი, ვინ იყო ყველაზე ბედნიერი ადამიანი! — უპასუხა სოლონმა.

ფრიად გააოცა ლიდიის მეფე ბრძენის ასეთმა პასუხმა. ის მოელოდა, რომ სოლონი უბედნიერეს კაცად მას ჩათვლიდა,

და არა ვილაღ კუტს, ლატაკ დედაბერს. იმედო გაუტრუვდა. კრებმა შეიკავა თავი და ჰკითხა კიდევ:

— იმ დედაბრის შემდეგ ვილა გეგულის ყველაზე ბედნიერი?

— მეფეო, იყო კიდევ საბერძნეთში ერთი ღრმად მოხუცი კაცი. ისიც მხრებზე შესული მიიყვანეს მისმა ვაჟებმა ოლიმპიადაზე, თანაც ბრწყინვალედ გამარჯვეს შეჯიბრებაში, ასეთ დიდ სიხარულს ვერ გაუძლო მოხუცმა მამამ და იქვე მიიკვალა. აი, კიდევ მეორე უბედნიერესი ადამიანი! — უპასუხა ბრძენმა.

— მაშ მე რაღა ვყოფილვარ, ესოდენი სიმდიდრის პატრონი, დიდებული მეფე! — წყენით წარმოთქვა კრებმა.

— ნუ გწყინს, მეფეო, ჩემი სიტყვები; გახსოვდეს, რომ არცერთ ადამიანს სიცოცხლეში არ ეთქმის ბედნიერი, რაგინდ უამრავი სიმდიდრითა და დიდებით იყოს იგი აღჭურვილი, რადგან არ უწყის, თუ რა მოვლის მას ხვალ, — თქვა დინჯად სოლომნა.

გულნაწყენმა კრებმა ცივად გაისტუმრა ბრძენი.

გავიდა ორიოდ წელი. დასავლეთ აზიის ქვეყნებს საშინელ რისხვად მოველინა ირანის მეფე კიროსი. იგი გადმოვიდა დიდი ლაშქრით და დაიპყრო ეს ქვეყნები. კიროსი ლიდიასაც დაეცა და მთლიანად ააოხრა; აიღო სატახტო ქალაქი და ტყვედ ჩაიგდო ხელში ლიდის მეფე კრები თავისი ცოლშვილით, გაატარა მისი ხაზინა და მიითვისა უამრავი სიმდიდრე. იმავე დროს კიროსმა ბრძანა აგზნოთ კოკონი და ცეცხლში დაეწვათ კრები თავისი ცოლშვილით.

სულის იშვიათი სიმტკიცით შეხვდა კრები თავზე დატეხილ უბედურებას. უბრალო ცრემლიც კი არ მოსწყდა მის თვალს. ამ დროს დაინახა თავისი უახლოესი ვეზირი და მეგობარი, რომელიც

ძონძებში გახვეული დაძრწოდა ირანის ჯარისკაცებში ხელგაშვრილი და მათხოვრობდა. ველარ გაუძლო ლიდის მეფემ ამ სურათს, თავისი მეგობრის მკვლელობას, მწარედ ატირდა, აღაპყრო ხელნი და ხმამაღლა წამოიძახა: „ო, სოლომნ! სოლომნ! სოლომნ!“

ეს ამბავი მოხსენდა კიროსს. მან ბრძანა ლიდის მეფის მიყვანა. მაშინვე მოჰგვარეს ხელფეხგაკრული კრები. კიროსმა მიმართა მას:

— შენ დავედუბა მთელი სამეფო, შენ დაკარგე უამრავი სიმდიდრე, შენ გაუწყვე ჩემი ბრძანება ცეცხლში დაწვის შესახებ მთელი ოჯახობით, შენ თვით მხერდი, რა რიგ აიგზნო კოკონი, მაგრამ ყოველივე ამას შეხვდი გამირულად; არ დაიმცირე თავი, არ ითხოვე ჩემგან შებრალება. ახლა კი ვილაღ მათხოვრის დანახვაზე ატირდი, თურმე, და სამჯერ წამოიძახე „ო, სოლომნ!“ რას ნიშნავს ეს?

კრებმა ყველაფერი აუწყა დიდ დამპყრობელს, აუწყა ბრძენი სოლომნის საუბარი ადამიანის ბედნიერების შესახებ. ამ დიდი ბრძენის მაღალი აზრით გაახსენა მისი უახლოესი მეგობრის სიგლახაკემ და სამოწყალოდ ხელის გაშვერამ. „ღიახ, მეფეო, აღსრულდა ბრძენის სიტყვები! გუშინ ბედნიერნი ვიყავით მე და ჩემი მეგობარი, დღეს კი ფრიად უბედურნი ვართ! გუშინ ლაღნი და მდიდარნი, დღეს ლატაკნი და სასიკვდილოდ განწირულნი ვართ! — დამათვრა კრებმა.“

ღრმად ჩააფიქრა სისხლის მღვრელი კიროსი ლიდის მეფის პასუხმა. მან აჩუქა კრებს სიცოცხლე, დაუბრუნა სამეფო და ქონების ნაწილი, იმავე დროს განიხადა თავის უახლოეს ვეზირად და მესაიდუმლოდ.

ამრიგად, ბრძენი სოლომნის სიტყვებმა ერთი მეფე სიკვდილს გადაარჩინა, მეორე მეფე კი ადამიანად აქცია.

ღუტუ მეგრელი

ნელს, 14 მარტს, თბილისში გარდაიცვალა ცნობილი ქართველი მწერალი ღუტუ მეგრელი (დიმიტრი თომას ძე ხოშტარია). ის სამწერლო ასპარეზზე გამოვიდა გასული საუკუნის ოთხმოციან წლებში.

ღუტუ მეგრელი დაიბადა 1867 წელს, სოფ. სუჯუნაში, სამეგრელოში. სწავლავანათლება მიიღო ქუთაისის კლასიკურ გიმნაზიაში. შემდეგ მან დაამთავრა ოდესის უნივერსიტეტი.

ბავშვობა პოეტმა გაატარა ღარიბ ოჯახში. ჯერ კიდევ პატარას დედამ შეასწავლა მშობლიური ენა და ჩაუნერგა გულში ქართული ლიტერატურის სიყვარული.

ღუტუ მეგრელი პირველად ლექსებით გამოვიდა სამწერლო ასპარეზზე 1885 წელს, ხოლო 1887 წლიდან ის აგრეთვე სწერდა მოთხრობებს. იგი აკაი წერეთლის მიმდევარი იყო. მწერალი ყოველთვის უმღეროდა მშრომელთა და ტვირთმძიმეთ, შეჭხაროდა და იბრძოდა ქართველი ერის განსათავისუფლებლად, რომელიც იმ დროს ცარიზმის კოლონიური პოლიტიკით იჩაგრებოდა.

ამ მხრივ აღსანიშნავია მისი ლექსი „პატარა ქართველი“ („მე პატარა ქართველი ვარ...“), რომელიც მკითხველს გულში უნერგავდა სამშობლოს უმწიკლო სიყვარულს. ეს ლექსი მეტად ცნობილი იყო საქართველოში, ის დიდხანს იბეჭდებოდა იაკობ გოგებაშვილის „დღევანა“-ში და ძლიერ უყვარდა ახალგაზრდობას. დღესაც ბევრს ახსოვს ეს შესანიშნავი ლექსი ზეპირად, რომელიც პირველად საბავშვო ჟურნალ „ჯეჯილიში“ დაიბეჭდა 1901 წელს:

„მე პატარა ქართველი ვარ,
კავკასიის მთების შვილი...

ქართლ-კახეთი, იმერეთი,
გურია და სამეგრელო, —
ყველა ჩემი სამშობლოა,
საყვარელი საქართველო.

მე პატარა ქართველი ვარ,
სახელოვან ერის შვილი,
და მსურს მერგოს სასახელო
მეც სიცოცხლე და სიკვდილი!“

ეს ლექსი, როგორც მეორე პოეტის რაფიელ ერისთავის „სამშობლო ზევსურისა“, აყვარებდა მოზარდთაობას სამშობლოს, რომელიც მეფის თვითმპრობელური რეჟიმით ითვლებოდა.

ღუტუ მეგრელს ეკუთვნის აგრეთვე შესანიშნავი მოთხრობა „ქინაქინა“ ეს მოთხრობა „ბენდიერი დღის“ სათაურით დაიბეჭდა 1890 წ. ჟურნალ „ჯეჯილის“ № 6-ში. მიზიდველია ამ მოთხრობის შინაარსი: სოფლის სკოლა ინახულა ქალაქიდან ჩამოსულმა სტუმარმა. ის კმაყოფილი დარჩა მოსწავლეთა ცოდნით და დაასაჩუქრა ბავშვები. იმ დღეს სკოლაში არ იყო პატარა მიხა, რადგან დედას, ციებით ღონემიზილს, თავი ვერ დაანება. მამა მინდორში იყო წასული სამუშაოდ. მიხა უვლიდა დედას. ქინაქინის ფული არ ჰქონდათ ავადმყოფისათვის. ბოლოს, დედას ოფლი რომ დაახსნა, მიხამ ნება აიღო და გაქან-

და სკოლისაკენ. მორცხვად შევიდა სკოლაში დაგვიანებული მიხა. მასწავლებელმა მას წიგნი წააკითხა და სტუმრის აღტაცება გამოიწვია. სტუმარს საჩუქარი არ ღარჩენოდა, ამიტომ მასწავლებელს ფული გადასცა, რომ მიხასათვის ეყიდა რამე. მასწავლებელმა სტუმართანვე ჰკითხა:

„მიხარ, რა გიყიდა ამ ფულით?“ მიხამ, რომელსაც მამისაგან გავონილი ჰქონდა, რომ ციების წინააღმდეგ „ქინაქინა“ წამალი, წამოიძახა: „ქინაქინა“. გაკვირდნენ და გამოჰკითხეს, თუ რად უნდოდა ქინაქინა. მიხამ მიუგო: დედამ აციემს, მამას ფული არა აქვს, თორემ ქინაქინას ვიყიდით და მოვარჩენდითო. საღამოს მასწავლებელი და ექიმი მივიდნენ მიხას სახლში, ავადმყოფს წამლები მიუტანეს, ხოლო მიხას კი სურათებიანი წიგნი.

ღუტუ მეგრელს აქვს კიდევ ბევრი მოთხრობა: „საცოდავნი“, „სვიმონ მღვდელი“, „გოგია და ქანა“, „დაშორებულნი“, „დიდი შვედომა“, „კენინა სალომე“, „პატარა ჭველმომქმედი“, „კეთილი პეტრე“ და სხვ. ბევრ მათგანში მწერალს გა-

მოკვანილი ყავს ბავშვები და აღწერილია მათი ყოფა-ცხოვრება. ღუტუ მეგრელს უყვარდა მოხარდი თაობა და ერთი უხეშო ლოვის თანამშრომელი იყო ცნობილი საბავშვო ჟურნალ „ჯეჯილისა“, რომელშიაც დაიბეჭდა ბევრი მისი ლექსი და მოთხრობა.

ღუტუ მეგრელს გამოცემული აქვს ლექსების კრებული: „მწარე ფიქრები“ და „ცრემლები“. 1910 წელს გამოვიდა მწერლის ლექსების და მოთხრობების კრებული ორ წიგნად. 1932 წელს გამოიცა ლექსების წიგნი „ჩემი სიტყვა“. აგრეთვე ცალკე წიგნად არის გამოცემული ღუტუ მეგრელის პოემა „მუშები საქართველოში“ და „შრომის გმირი ხოშტარია“. აღნიშნულ წიგნში პოეტი უმღეროდა თანამედროვე მზიურ ყოფა-ცხოვრებას.

ღუტუ მეგრელი ღრმა მოხუცი გარდაიცვალა. ის თანამედროვე იყო დიდი პოეტების ილიასი და აკაკისა, მაგრამ სიკვდილამდე კალამი არ გაუშვია ხელიდან.

პრ. სურავა

ღუტუ მეგრელი

ავით გურამიშვილი გამოჩენილი ქართველი პოეტია. იგი ცხოვრობდა მე-18-ე საუ-

კუნეში. დაიბადა 1705 წ. მისი ლექსებ-ს წიგნს ეწოდება „დავითიანი“. ღ. გურამიშვილის ნაწარმოებები მის სიცოცხლეში არ დაბეჭდილა.

ღ. გურამიშვილს დიდი ადგილი უჭირავს ქართულ მწერლობაში. მისი დამსახურება იმაშია, რომ მან შემოიტანა მწერლობაში ხალხური ენა. გარდა ამი-

სა, მან დაიწყო წერა მეტად საკირბო-როტო საკითხებზე.

შოთა რუსთაველის შემდეგ ღ. გურამიშვილი ძველი მწერლებიდან ყველაზე უფრო სახელგანთქმულია. მისი ლექსები ანდაზებად დადის ხალხში, მღერიან და იზეპირებენ, ამიტომ გურამიშვილი სამართლიანად ითვლება ხალხურ პოეტად. იშვიათია ისეთი ქართველი, რომელსაც არ ესწავლოს ღ. გურამიშვილის ლექსი:

ისმინე, სწავლის მძებნელო,
მიჰყევ დავითის მცნებასა:
ჯერ მწარე ჰამე, კვლავ ტკილი,
თუ ეძებ გემოვნებასა.

განსაკუთრებით აღსანიშნავია მისი აღმზრდელობითი მნიშვნელობის ლექსები.

დ. გურამიშვილის ლექსები მისი საკუთარი ცხოვრების აღწერაა, იმდროინდელი საქართველოს სარკეა. უამრავი თავგადასავალითა და ტანჯვა წამებითაა აღსავსე დ. გურამიშვილის ცხოვრება, რამაც გამოხატულდება პოეა მის პოეზიაში. ამ მხრივ მისი „დავითიანი“ მდიდარ მასალას იძლევა ამ დიდი მწერლის ცხოვრების შესასწავლად.

დ. გურამიშვილი ოცი წლის ყოფილა, როცა ლექებს წაუყვანიათ ტყვედ, დამცირებაში ჰყოლიათ და მერე მისი გაყიდვაც განუზრახავთ. დავითი ტყვეობიდან გაპარულა, მაგრამ ლექებს ისევ შეუპყრიათ და უფრო მეტად უწვალეობიათ. მერე კვლავ გაპარულა. თორმეტი დღის განმავლობაში უხეტიალია დაღესტნის მთებში, გადასულა ჩრდილო კავკასიისაკენ და თერგის პირად რუსებს შეხვედრია. რუსებს მისთვის პატივი უცათ. აქედან გურამიშვილი მოსკოვს ჩასულა.

მოსკოვში ამ დროს ცხოვრობდა ქართველი მეფე ვახტანგ მეექვსე, რომლის ირგვლივ შეკრებილი იყო ქართველების დიდი წრე. ვახტანგი მწერლობის მოყვარული იყო, თვითონაც მწერლობდა. მან გამოსცა პირველი ბექდური „ვეფხისტყაოსანი“. დ. გურამიშვილი მოსკოვში

დავით გურამიშვილი

სწორედ ამ წრეში შეუერთდა, მანამდე სიკვდილის წინაშე იმდენი შევიდა ქართველთა გუშარის პოლკში, რისთვისაც მიიღო მამული უკრაინაში.

დ. გურამიშვილმა, როგორც სამხედრო პირმა, მრავალ ომში მიიღო მონაწილეობა. იგი იყო ყირიმის, შვეციის, პრუსიის ომების მონაწილე. პრუსიასთან ომის დროს ის ტყვედ წაიყვანეს. ტყვეობიდან დაბრუნების შემდეგ იგი სიკვდილამდე

ცხოვრობდა უკრაინაში.

უკრაინაში იგი ცხოვრობდა ქალაქ მირგოროდში. აქვე დაწერა ყველა თავისი საუკეთესო ნაწარმოები. ეს ნაწარმოებია: „სწავლა მოსწავლეთა“, „დავით გურამიშვილის ლეკთაგან დატყვევება“, „სიმღერა დავით გურამიშვილისა ტყვეობიდან გამოსვლის დროს“, „სიკვდილისა და კაცის შელაპარაკება და ცილობა“, პოემა „ქაცვია მწყემსი“ და სხვა მრავალი ლექსი.

დ. გურამიშვილი ღრმა მოხუცი იყო, როცა თავისი ლექსებისა და პოემების ხელნაწერები გადასცა მარიამ ბატონიშვილს თხოვნით: „საცა ალაგი იყოს, იმან გამოაცხადოსო“. დ. გურამიშვილის ლექსები იმდენად კარგი იყო, რომ ის არ დაიკარგა, დაბეჭდვის შემდეგ მალე გავრცელდა. დ. გურამიშვილი უკრაინაში გარდაიცვალა და იქვეა დასაფლავებული.

ს ზ ა ლ ი ნ ს

(ღვესი გაღმავაჲენა ტუ. მე-14 სკოლამ)

მამაშენი მუშა იყო
და ცხოვრობდა მიწურ ქოხში,
სიცივისგან კანკალებდა
გახვეული ახალოხში.

შენ გიყვარდა ეს ბუნება,
ვარდებს ჰკრფელი ბარად გაშლილს,
კითხულობდი ვატაცებით
ილიას და ბართაშვილს.

გიბრწყინავდა მუდამ სახე,
მხსნელად იყავ მოვლენილი,
მუშებთან და ჩაგრულებთან
კითხულობდი ჩვენს დიდ ლენინს.

თავიდანვე დინჯი იყავ
და მაგარი, როგორც კავი,

მშრომელების ხარ ბელადი, —
მრეცხავის და მუშის ვაჟი.

შენ მოგვეცი ეს ცხოვრება
საამური, ბედნიერი,
შენ იხსენი ტანჯვისაგან
ყველა ხალხი, ყველა ერი.

ხელს უწყობდი ძია ლენინს,
ხალხს რაზმავდით ორივენი,
ოქტომბერში ვაამარჯვეთ
ეს ხალხები ამოდენი.

ღვახარ ამ ერთ შეექვსეღზე
ბუმბერაზი და ტიტანი,
გაგიმარჯოს, დიდო ძიავ,
გაგიმარჯოს, დიდო სტალინი!

ტფილისის მე-14 სკოლის III კლ. მოწავე რეზო თაბაჯაშვილი

„გუშაგი სიბნელეში“

თამაშობენ 5-დან 20 ბავშვამდის.
ბავშვები ღღებთან ფართე წრეში.
ერთერთს აირჩევენ „გუშავად“. გუშავს
აუხვევენ თვალებს, მხოლოდ ისე, რომ
ყურები არ ჰქონდეს დაფარული. მას
დააყენებენ წრის შუა ადგილას.

ბავშვები წრეში ღდანან ძალიან ჩუ-
მად.

თამაშის ხელმძღვანელი ანიშნებს
ერთერთ მოთამაშეს, რომელიც უნდა
გადავიდეს წრის მოპირდაპირე მხარეს
ისე, რომ გაიაროს გუშავის ახლოს,
არა უშორეს ერთი ნაბიჯისა. თუ გუშა-
ვი შენიშნავს ხმაურს, ის შესძახებს:

„სდექ“, და ხელებს გასწევს იმ მიმარ-
თულებით, საიდანაც ესმის ხმაური, გა-
დაღვას იქით რამდენიმე ნაბიჯს და
ცდილობს დაიჭიროს გამვლელი. რო-
გორც კი გუშავი იტყვის „სდექ“, გამ-
ვლელი მაშინვე უნდა შეჩერდეს. თუ გუ-
შავმა შესძლო გამვლელის დაქერა, მა-
შინ ის იხსნის თვალებიდან სახვევს და
დგება წრეში, გუშავად კი დარჩება მის
ძიერ დაქერილი მოთამაშე.

თუ გუშავი გამვლელს ვერ დაიჭერს,
მაშინ თამაში გრძელდება. თამაშის ხელ-
მძღვანელის ნიშნის მიცემის შემდეგ წრე-
ზე გადავილის სხვა მოთამაშე.

ფანიეროსნები

1. ლ. ბახტაძე (ტფ. მე-8 სკ. III კლ. მოწაფე), 2. თ. მილიაძე (ტფ. მე-8 სკ. II კლ. მოწ.), 3. რ. მეგრელიშვილი (ტფ. I სკ. I კლ. მოწ.), 4. ლ. ლვალაძე (ტფ. მე-14 სკ. II კლ. მოწ.), 5. ალ. აბაშიძე (ტფ. მე-59 სკ. I კლ. მოწ.), 6. ბ. გამცემლიძე (ტფ. მე-109 სკ. III კლ. მოწ.), 7. ს. ნე-
 ბიერიძე (ტფ. მე-109 სკ. III კლ. მოწ.), 8. ც. შესხი (ტფ. მე-15 სკ. III კლ. მოწ.), 9. თ. კაციტაძე (ტფ. მე-15 სკ. III კლ. მოწ.), 10. ზ. კაცი-
 ძე (ტფ. მე-30 სკ. III კლ. მოწ.), 11. ი. კაციძე (ტფ. მე-30 სკ. III კლ. მოწ.), 12. ი. ქარაზანაშვილი (ტფ. მე-7 სკ. I კლ. მოწ.), 13. ლ. მეგრე-
 ლიშვილი (ტფ. I სკ. I კლ. მოწ.).